

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

22 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Mariusz Załucki (przewodniczący)

SSN Jacek Grela (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Jurkowska-Chocyk

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 stycznia 2026 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 23 listopada 2022 r., I ACa 683/22,
w sprawie z powództwa I.K. i P.K.

przeciwko syndykowi masy upadłości Bank spółki akcyjnej
w W.

o ustalenie i zapłatę,

- 1. odrzuca skargę kasacyjną w zakresie uwzględnionego zarzutu zatrzymania;**
- 2. oddala skargę kasacyjną w pozostałej części;**
- 3. zasądza od syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W. na rzecz I.K. i P.K. po 2700 (dwa tysiące siedemset) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego orzeczenia zobowiązanemu do dnia zapłaty.**

Jacek Grela

Mariusz Załucki

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

[S.J.]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 20 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie ustalił, że umowa kredytu hipotecznego zawarta 13 sierpnia 2008 r. pomiędzy I.K. i P.K. a Bank spółką akcyjną w W. jest nieważna; zasądził od pozwanego na rzecz powodów łącznie do majątku wspólnego 226 969,43 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 października 2021 r. do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo o odsetki w pozostałej części.

Wyrokiem z 23 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Szczecinie zmienił ww. wyrok w punkcie drugim w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powodów łącznie do majątku wspólnego 226 969,43zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 28 października 2021 r. do 30 listopada 2021 r. z tym, iż uzależnił spełnienie powyższego świadczenia od jednoczesnego zaoferowania przez powodów zwrotu na rzecz pozwanego świadczenia pieniężnego w wysokości 234 639,03 zł wynikającego z rzeczzonej umowy kredytu albo zabezpieczenia przez nich roszczenia o jego zwrot oraz oddalił apelację w pozostałym zakresie.

13 sierpnia 2008 r. powodowie zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu hipotecznego nr [...] indeksowanego do CHF na cele mieszkaniowe. Zgodnie z głównymi postanowieniami umowy bank udzielił powodom kredytu na okres 360 miesięcy w wysokości 234 639,03 zł, indeksowanego do waluty franka szwajcarskiego (CHF) opiewającej na 122 462,96 CHF przy założeniu, że uruchomiono całość kredytu w dacie sporządzenia umowy. Rzeczywista równowartość kredytu miała zostać określona po jego wypłacie (§ 1 ust. 1). Spłata następowała w równych miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych, które na chwilę zawarcia umowy stanowiły równowartość 603,16 CHF. Rzeczywista wysokość rat odsetkowych miała zostać określona w harmonogramie spłat stanowiącym załącznik do umowy (§ 1 ust. 2 i 4). Wysokość zobowiązania została

ustalona jako równowartość wymaganej spłaty wyrażonej w CHF po jej przeliczeniu według kursu sprzedaży walut określonego w „Bankowej tabeli kursów walut dla kredytów dewizowych oraz indeksowanych kursem walut obcych” do CHF obowiązującego w dniu spłaty (§ 10 ust. 3).

Kredytobiorcy oświadczyli, że znane jest im ryzyko wynikające ze zmiany kursu CHF w stosunku do PLN, a nadto, iż są świadomi ryzyka wynikającego ze zmiennego oprocentowania w całym okresie kredytowania. Treść umowy nie była z nimi indywidualnie ustalana. Kredytobiorca miał możliwość wystąpić z wnioskiem o zmianę warunków umowy, jednak to bank podejmował ostateczną decyzję w tym zakresie. Powodowie byli zapewniani o atrakcyjności kredytu w walucie CHF na tle innych produktów bankowych. Zostali poinformowani o ryzyku kursowym, niemniej w ich świadomości oznaczało to tyle, że kredyt otrzymują w walucie złotego natomiast spłacają po kursie CHF. Liczyli się jedynie z drobnymi wahaniami kursu, a jako nieprofesjoniści mieli pełne zaufanie do instytucji bankowej. Powodowie nie byli informowani, jak jest tworzona tabela kursów walut w pozwanym banku. Bank nie przedstawił im symulacji dotyczącej ewentualnej zmiany wysokości rat kredytu w przypadku wzrostu franka szwajcarskiego, jak również nie wytłumaczył, na czym polega mechanizm przeliczania zadłużenia z CHF na PLN i odwrotnie.

Sąd Apelacyjny wskazał, że Sąd Okręgowy trafnie zakwalifikował dochodzone roszczenie słusznie też przyjmując, iż zawarte w umowie klauzule waloryzacyjne kształtowały prawa i obowiązki powodów, jako konsumentów, w sposób rażąco sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający ich interesy (art. 385¹ § 1 k.c.), co powodowało konieczność uznania tych postanowień za niedozwolone. Zdaniem Sądu drugiej instancji nie można zaaprobować twierdzenia pozwanego, że powodowie mieli rzeczywisty wpływ na kształtowanie tych postanowień. Dodatkowo, ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie wynika, aby bank przed zawarciem umowy rzetelnie uprzedził powodów o możliwych, znacznych waniach kursu waluty przyjętej za podstawę przeliczenia świadczenia.

Sąd Apelacyjny uznał, że zgodne z interesem konsumenta jest stwierdzenie nieważności umowy kredytu. Nie jest możliwe uzupełnienie umowy innymi postanowieniami z uwagi na brak przepisów dyspozytywnych w prawie krajowym w tym zakresie.

Sąd drugiej instancji wskazał, że w oparciu o przepisy normujące bezpodstawne wzbogacenie, wobec nieważności umowy, pozwany jest obowiązany do zwrotu kwoty odpowiadającej wpłatom dokonany przez powodów w wykonaniu zobowiązań zawartych w umowie, która okazała się nieważna.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego powodowie mają interes prawny, by domagać się ustalenia nieważności umowy, niezależnie od roszczenia o zapłatę, z którym jednocześnie wystąpili.

Powyższe orzeczenie zaskarżył skargą kasacyjną pozwany, zarzucając naruszenie przepisów postępowania i prawa materialnego, tj.:

1. art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (dalej: „dyrektywa 93/13”) przez ich błędną wykładnię i w konsekwencji rozstrzygnięcie o skutkach abuzywności wyłącznie na podstawie przepisów materialnych aktualnych na dzień zawarcia umowy;
2. art. 130^{1a} § 1 k.p.c. przez niezwrócenie stronie powodowej pisma formułującego powództwo obarczonego brakiem formalnym;
3. art. 56 k.c. w zw. z art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe (dalej „pr.bank.”) w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe przez ich niezastosowanie i ocenę, że bank rzekomo mógł dowolnie ustalać kursy walut stosowane do przeliczeń, czego skutkiem miałyby być nieważność umowy;
4. art. 353¹ k.c. przez jego nieprawidłową wykładnię i w konsekwencji stwierdzenie sprzeczności postanowień umowy regulujących indeksację z zasadą swobody umów;
5. art. 58 § 1 k.c. przez jego niezasadne zastosowanie i stwierdzenie, że umowa stanowiła czynność prawną sprzeczną z ustawą, a w konsekwencji stwierdzenie jej nieważności;
6. art. 385¹ § 1 w zw. z art. 385² k.c. przez ich błędną wykładnię i ograniczenie się przy analizie abuzywności spornych postanowień do oceny literalnej treści kwestionowanych postanowień umownych, a jednocześnie niewzięcie pod uwagę argumentów przedstawianych przez pozwanego, wykraczających poza literalną treść

umowy, które pozwoliłyby ocenić, na czym polegają dobre obyczaje oraz ustalone zwyczaje w zakresie umów takich, jak objęta sporem;

7. art. 385¹ § 1 i 2 w zw. z art. 385² k.c. przez ich błędną wykładnię i niewzięcie pod uwagę przy ocenie prawnej, w toku kontroli incydentalnej postanowień umowy pod kątem występowania przesłanek abuzywności w postaci zgodności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesu konsumenta, jak również przy ustalaniu skutków ewentualnej abuzywności, indywidualnych okoliczności sprawy;

8. art. 385¹ § 1 w zw. z § 3 i 4 k.c. przez ich błędną wykładnię i stwierdzenie, że sporne klauzule nie były indywidualnie uzgodnione;

9. art. 385¹ § 1 oraz § 3 k.c. przez błędną wykładnię i bezpodstawne przyjęcie, że sporne postanowienia spełniają przesłanki abuzywności;

10. art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 385² k.c. przez ich błędną wykładnię i niewzięcie pod uwagę przy ocenie, w toku kontroli incydentalnej, postanowień umowy pod kątem abuzywności, jak również pod kątem skutków ewentualnej abuzywności, indywidualnych okoliczności sprawy;

11. art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 4 ust. 1 i art. 3 ust. 3 dyrektywy 93/13 w zw. z przepisami Załącznika do dyrektywy 93/13: ust. 1 lit. j oraz lit. l, oraz ust. 2 lit. c, tiret pierwsze i drugie, oraz ust. 3 Załącznika do dyrektywy 93/13 przez stwierdzenie, że sporne postanowienia indeksacyjne umowy są abuzywne, ponieważ rzekomo bank dysponował swobodą i dowolnością w kształtowaniu kursów walut;

12. art. 58 § 3 k.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie oraz art. 385¹ § 2 k.c. przez jego niewłaściwą wykładnię i w konsekwencji nieprawidłowe uznanie, że dopuszczalne jest stwierdzenie nieważności całej umowy w związku z abuzywnością części jej postanowień;

13. art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i art. 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 i art. 353¹ k.c. w zw. z art. 2, art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji przez ich błędną wykładnię i stwierdzenie, że rzekoma abuzywność spornych postanowień umowy skutkuje upadkiem całej umowy;

14. art. 189 k.p.c. przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie polegające na niezasadnym przyjęciu, że powód posiada interes prawny w ustaleniu nieważności umowy;

15. art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 56 k.c. przez jego niezastosowanie i ocenę oświadczeń woli złożonych przez strony umowy wyłącznie na podstawie literalnego brzmienia postanowień umowy, bez wzięcia pod uwagę okoliczności, w których zostały złożone, zasad współżycia społecznego oraz ustalonych zwyczajów, jak również oparcie się na dosłownym brzmieniu umowy bez uwzględnienia zgodnego zamiaru stron i celu umowy;
16. art. 65 § 1 i 2 w zw. z art. 354 § 1 k.c. przez ich niezastosowanie i przyjęcie, że po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul cała umowa jest nieważna;
17. art. 56 k.c. przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul cała umowa jest nieważna, podczas gdy art. 56 k.c. stanowi właściwy przepis dyspozytywny;
18. art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 pr.bank. w zw. z art. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2011 r. zmieniającej ustawę Prawo bankowe przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że po ewentualnym stwierdzeniu rzekomej abuzywności spornych klauzul cała umowa jest nieważna;
19. art. 358 § 2 w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie art. 385¹ § 2 k.c. i w konsekwencji niezastosowanie art. 358 § 2 k.c. stanowiącego przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula spreadu);
20. art. 41 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (dalej: „pr.weksl.”) w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie art. 385¹ § 2 k.c. i w konsekwencji niezastosowanie art. 41 pr.weksl.;
21. art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim („dalej: ustawy o NBP”) w zw. z art. 385¹ § 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie art. 385¹ § 2 k.c. i w konsekwencji niezastosowanie art. 24 ust. 3 ustawy o NBP.

We wnioskach skarżący domagał się uchylenia wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonym zakresie oraz o uchylenia wyroku Sądu pierwszej instancji w części

zaskarżonej apelacją pozwanego oraz przekazania sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania; ewentualnie uchylenia wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonym zakresie oraz przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania; ewentualnie uchylenia wyroku Sądu drugiej instancji w zaskarżonym zakresie oraz orzeczenia co do istoty sprawy przez zmianę wyroku Sądu Okręgowego w zaskarżonym, uwzględnienie apelacji pozwanego i oddalenie powództwa także w zaskarżonym zakresie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna okazała się nieuzasadniona, a w części niedopuszczalna.

Jedną z przesłanek dopuszczalności środka zaskarżenia jest interes prawny w zaskarżeniu. Dla jego powstania konieczne jest istnienie stanu pokrzywdzenia orzeczeniem (*gravamen*), który występuje, gdy zaskarżone orzeczenie narusza interesy skarżącego (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów SN z 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108). Skarżący nie ma interesu prawnego w zaskarżeniu wyroku Sądu Apelacyjnego w zakresie podniesionego zarzutu zatrzymania. Brak tego interesu powoduje odrzucenie skargi kasacyjnej pozwanego w tej części na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. jako niedopuszczalnej.

W judykaturze Sądu Najwyższego dominuje zapatrywanie, że klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej (denominowanego w walucie obcej), określają główne świadczenie kredytobiorcy (zob. np. wyroki SN: z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20; z 21 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 459/22; z 9 kwietnia 2024 r., II CSKP 560/23). Pogląd ten uwzględnia stanowisko Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w orzecznictwie którego podkreśla się, że za postanowienia umowne mieszczące się w pojęciu „głównego przedmiotu umowy” w rozumieniu art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 należy uważać te, które określają podstawowe świadczenia w ramach danej umowy i które z tego względu charakteryzują tę umowę (zob. wyroki TSUE: z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Matei, pkt 54; z 23 kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove, pkt 33; z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., pkt 35). Za takie uznawane są klauzule indeksacyjne (waloryzacyjne), jak i postanowienia odnoszące się do ustalonego w walucie obcej mechanizmu

waloryzacji świadczeń, które wiążą się z obciążeniem kredytobiorcy – konsumenta ryzykiem zmiany kursu waluty i związanym z tym ryzykiem zwiększenia kosztu kredytu (zob. wyroki TSUE: z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., pkt 37; z 20 września 2018 r., C-51/17, OTP Bank i OTP Faktoring, pkt 68; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 44).

Klauzule waloryzacyjne, które nie zostały wyrażone w umowie kredytu w sposób jasny i precyzyjny, podlegają badaniu pod kątem spełnienia przesłanek z art. 385¹ § 1 k.c. Wymaganie wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem nakazuje, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu, do którego odnosi się ów warunek, a także, w zależności od przypadku, związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach, tak by konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne (zob. postanowienie SN z 3 października 2024 r., I CSK 2639/24).

Sąd Najwyższy wyjaśnił m.in. w wyroku z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 (OSNC 2016, nr 11, poz. 134), że postanowienia umowy (regulaminu), określające zarówno zasady przeliczenia kwoty udzielonego kredytu na złotówki przy wypłacie kredytu, jak i spłacanych rat na walutę obcą, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej, mają charakter niedozwolonych postanowień umownych; kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów konsumenta polega w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku. Zarówno przeliczenie kwoty kredytu na złotówki w chwili jego wypłaty, jak i przeliczenie odwrotne w chwili wymagalności poszczególnych spłacanych rat, służy określeniu wysokości świadczenia konsumenta. Takie postanowienia, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku; obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Są one niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku)

w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyień od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (zob. też np. wyrok SN z 19 grudnia 2024 r., II CSKP 243/24, i powołane tam orzecznictwo).

W celu ustalenia, czy konkretne postanowienie umowne jest „nieuzgodnione indywidualnie”, należy zbadać, czy konsument miał na treść danego postanowienia „rzeczywisty wpływ” (art. 385¹ § 3 zd. 1 k.c.). Nie wystarczy wykazać, że druga strona umowy dowiedziała się o treści klauzuli w odpowiednim czasie. Dowód zaistnienia okoliczności indywidualnego uzgodnienia treści postanowienia umowy lub wzorca umownego nie dotyczy przy tym jedynie faktu prowadzenia w tym przedmiocie między stronami negocjacji, lecz wspólnego ustalenia ostatecznego brzmienia klauzuli (osiągnięcia konsensu) w wyniku „rzetelnych i wyrównanych negocjacji”. Nie może o tym zawsze decydować wzmianka o indywidualnym uzgodnieniu, która w niektórych przypadkach ma za zadanie jedynie stworzyć pozór wspólnych ustaleń.

Przesłanki kształtowania praw i obowiązków konsumenta za pomocą ocenianego w aspekcie ewentualnej abuzywności postanowienia w sposób „sprzeczny z dobrymi obyczajami” i „rażąco naruszający jego interesy” są dwiema różnymi okolicznościami, które należy w toku kontroli wykazywać odrębnie. Uznanie postanowienia za niedozwolone wymaga łącznej realizacji obu przesłanek. Trafnie przy tym wskazuje się, że postanowienie umowne, które rażąco narusza interesy konsumenta, zawsze okazuje się sprzeczne z dobrymi obyczajami, natomiast klauzula, której treść jest sprzeczna z dobrymi obyczajami, nie w każdym przypadku równocześnie rażąco narusza interesy konsumenta. Dobrym obyczajem jest kierowanie się zasadą szacunku wobec drugiego człowieka, a zatem sprzeczne z dobrymi obyczajami są zachowania polegające na niedoinformowaniu, wywołujące dezorientację czy błędne przekonanie, wykorzystywanie niewiedzy lub naiwności, działania nieuczciwe czy nierzetelne, ukształtowanie stosunku prawnego o charakterze zobowiązaniowym niezgodnie z zasadą równorzędności stron (równowagi kontraktowej). Z dobrymi obyczajami kłóci się zatem takie postępowanie, którego celem jest zdeorientowanie konsumenta, wykorzystanie jego niewiedzy lub naiwności, ukształtowanie stosunku prawnego z naruszeniem zasady równości stron. Chodzi więc o postępowanie, które potocznie jest rozumiane jako nieuczciwe,

nierzetelne, sprzeczne z akceptowanymi standardami działania. Ponadto dodaje się, że sprawdzić należy, czy przedsiębiorca traktujący konsumenta w sposób sprawiedliwy i słuszny mógłby racjonalnie spodziewać się, iż konsument ten przyjąłby dane postanowienie w drodze negocjacji indywidualnych.

Natomiast za działania rażąco naruszające interesy konsumenta należy uznać te, które są dla niego niekorzystne finansowo, wiążą się z nadmiernym wysiłkiem organizacyjnym, polegają na nierzetelnym traktowaniu, wprowadzaniu w błąd czy naruszaniu jego prywatności.

W niniejszej sprawie nie ma przekonujących argumentów opartych na poczynionych ustaleniach faktycznych, z których wynikałoby, że pozwany wypełnił obowiązek informacyjny oraz spełnił warunek indywidualnego uzgodnienia postanowień umownych dotyczących szeroko rozumianych klauzul waloryzacyjnych, we wskazanym powyżej rozumieniu. Z kolei naruszenie obowiązków: informacyjnego oraz indywidualnego uzgodnienia wskazanych postanowień umownych sprawia, że konsument potraktowany został nierzetelnie, a więc rażąco naruszono jego interesy, co sprzeczne było – w chwili zawierania umowy – z dobrymi obyczajami. Należy zwrócić uwagę bowiem, że wprawdzie w art. 385¹ § 1 k.c. zostały wymienione różne przesłanki kształtowania praw i obowiązków konsumenta za pomocą ocenianego w aspekcie ewentualnej abuzywności postanowienia, to nie można tracić z pola widzenia wskazanego powyżej wzajemnego przenikania się ich i uzupełniania.

Uznanie abuzywności głównych świadczeń stron, a takimi są postanowienia zawierające klauzule kształtujące mechanizm indeksacji, zastrzeżone w umowie kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej (denominowanego w walucie obcej; zob. np. wyrok SN z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, nr 2, poz. 20), pociąga za sobą dalsze konsekwencje. Problemy te zostały w zdecydowanej większości rozwiązane w uchwale składu całej Izby Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22 (OSNC 2024, nr 12, poz. 118), w której wskazano, że w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia

zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Jeżeli w wykonaniu umowy kredytu, która nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bank wypłacił kredytobiorcy całość lub część kwoty kredytu, a kredytobiorca dokonywał spłat kredytu, powstają samodzielne roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia na rzecz każdej ze stron. W razie niemożności ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, bieg przedawnienia roszczenia banku o zwrot kwot wypłaconych z tytułu kredytu rozpoczyna się co do zasady od dnia następującego po dniu, w którym kredytobiorca zakwestionował względem banku związanie postanowieniami umowy. Jeżeli umowa kredytu nie wiąże z powodu niedozwolonego charakteru jej postanowień, nie ma podstawy prawnej do żądania przez którąkolwiek ze stron odsetek lub innego wynagrodzenia z tytułu korzystania z jej środków pieniężnych w okresie od spełnienia nienależnego świadczenia do chwili popadnięcia w opóźnienie co do zwrotu tego świadczenia.

Nadto podkreślenia wymaga, że ewentualną abuzywność danych postanowień sąd ocenia na chwilę zawarcia umowy.

Nie był również trafny zarzut naruszenia art. 189 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie przyjmuje się, że kredytobiorca, mimo dochodzenia od banku roszczenia o zwrot nienależnego świadczenia, ma również interes prawny w ustaleniu braku związania umową kredytu, w szczególności jeżeli umowa nie została jeszcze w całości wykonana (zob. np. wyroki: z 17 marca 2022 r., II CSKP 474/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 44; z 1 czerwca 2022 r., II CSKP 364/22, OSNC-ZD 2022, nr 4, poz. 51 i z 6 marca 2024 r., II CSKP 2223/22 i powołane w nich orzecznictwo).

Na koniec wskazać należy, że jeżeli sąd nadał bieg pismu procesowemu zawierającemu żądanie, to w dalszym toku postępowania brak podstaw do podejmowania rozważań na temat istniejącego braku formalnego tego pisma.

Z tych względów Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., oddalił skargę kasacyjną pozwanego w pozostałej części i zgodnie z art. 108 § 1 i art. 98 k.p.c. rozstrzygnął o kosztach postępowania kasacyjnego.

Jacek Grela

Mariusz Załucki

Agnieszka Jurkowska-Chocyk

[S.J.]

[SOP]